

Disputatio Theologica De Fide Justificante

Rostochii: Typis Nicolai Kilii, Anno MDCXLI

<https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:5:1-63868-p0011-9>
<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1855142538>

Druck Freier Zugang

70. 2. 455
F.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
FIDE JUSTIFI-
CANTE,

Quam

Juvante CHRISTO JESU,

PRÆSIDE

VIRO plurimum Reverendo, Excellen-
tissimo, Clarissimo,

DN. JOHANNÉ COTHMANNO,

S.S. Theologiæ Doct. celeberrimo, ejusdemq;

Professore ordinario, Patrono, Fautore ac
Promotore observando.

Publico examini subjecit

M. HENRICUS WROCCIIUS, Elmæstadio-
Brunswigius, Author & Respond.

XXIII. Januarij in Auditorio majori horis
consuetis matutinis.

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILII, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. XLI.

1641

Dissertation

Rostock

Theol. Fak.

7.

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
FIDE IUSTITIA
GRATIA

INUSCULIS
CHRISTOPH
F. S. S. S.
VIRI PLURIMI REVERENDI PATRIS

a 64-4381

Mecklenburgische
Landesbibliothek
Schwerin

CHRISTOPH
F. S. S. S.
VIRI PLURIMI REVERENDI PATRIS

Disputation
Theol. Phil.
Rostock

Σὺν Θεῷ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Nhac crudeli ac miserabili Regum ac Principum
laniena, in hac ferali Christianorum in sua ipso-
rum viscera ac medullas sevitia, inq; hoc Patria,
Parentis ac Nutricis nostrae indulgentissima fero
ac immani, planeq; inexcusabili parricidio, quod
veterascentis & ψοχρᾶχῶν mundi extre-
mam ruinam portendere, prasagire & non obscure comminari vi-
detur, nullum asylum tutius, nullū munimentum opporeunius, nul-
lum propugnaculum forcius, nullumq; presidium firmius, quam i-
pse Deus Ps. 46. v. 1. 2. Prov. 18. v. 10. Ad Deum autem nobis mi-
seris peccatoribus aditus non patet, nisi per Fidem in CHRISTUM
θεάνθρωπον: Christus enim est σωτηριῶνς noster, qui σωσίγει ἡ-
μᾶς τῷ Θεῷ 1. Pet. 3. v. 18. Per Christum & in Christo habemus
τὴν παύρησίαν καὶ τὴν σωτηρίαν. Rom. 5. v. 2. Eph. 3. v. 12 Quid
multa? Nullum in malis, in calamitatibus & afflictionibus, qua-
lescung, & quantacung, incurrunt, efficacior consolatio, nullum
praesentius remedium, quàm Fidei donum, quod cum omnibus o-
mnium Imperatorium, Regum ac Principum donativis & congi-
ariis nullo modo conferendum, sed universi mundi huius Imperiis,
etiam rarâ ac inusitatâ felicitate pacatis longè preferendum.
Matth. 16. v. 26. De huius igitur FIDEI dono θεοσδότῳ exercitij
ergò paucis & placidè conferemus. Χειρὸς θεάνθρωπου ὃς δύναται
ἅπαντα, concedat nobis, ut κεχαρισμένα ἐαυτοῖς λέγωμεν.

THESIS I.

Cum autem Vox Fidei in S. literis sit πολύσημη, & multiplex in-
distinctum confusionem pariat juxta scitum Philosophorum, o-
perâ pretium erit, ut præmittamus vocis explicationem ac distinctio-
nem: quemadmodum enim confusio mater & nutricula est ignorantia:
Ita distinctio confusionem tollit.

A 2

2. Vox

2. Vox Fidei igitur in S. literis significat 1. dictorum factorumq; & promissionum constantiam ac veracitatem. Conf. Deut. 32. v. 4. Psal. 85. v. 11. & 12. Matth. 23. v. 23. 1. Tim. 5. v. 12. Atq; in hoc significato ipsi Deo tribuitur καὶ ἔξοχῶν Rom. 3. v. 3. Quemadmodum enim ὁ θεὸς ἀγαθός, εἰ μὴ εἶς ὁ θεός, nemo est bonus, nisi iste unus, qui est Deus, qui solus est αὐτοπαθός Matth. 19. v. 17. Solus sapiens Rom. 16. v. 27. 1. Tim. 1. v. 17 Solus immortalis 1. Tim. 6. v. 15. Ita etiam solus est πᾶς. 1. Cor. 10. v. 13. 2. Th. 3. v. 3. Solus verax, fidelis ac constans essentialiter, immutabiliter, simpliciter, perfectè ac independenter, qui proinde in abstracto dicitur ipsa VERITAS Joh. 14. v. 6.

3. Hac antiqua virtute ac fide clari olim fuerunt Romani, de quibus Agellius l. 20. in noctib. Atticis: Populus Romanus è parva origine ad tantæ amplitudinis instar emicuit, sed omnium maximè ac præcipuè Fidem coluit, sanctamq; habuit, tam privatim quàm publicè.

4. Majorum nostrorum quoq; Fidem Carolus V. Imperator maximè commendavit, etiam superiori sæculo, ubi dicere solitus est, se in comparando exercitu sumere caput ab Italis, brachia & manus ab Hispanis, pectus autem à Germanis (quorum Fides ipsi perspecta) ventrem & pedes ex reliqua gentium colluvie. David Chytraeus de vita & morte Caroli V.

5. Hac horribili autem ac turbulentiſſima tempeſtate, ubi patriam avitamq; virtutem maximam partem projicimus, ubi vita ἐχει ἀλλ' ἔλῳ θυλάκῳ etiam in meditullio Ecclesiæ (quod malum majus lacrymis) effunduntur, sancta simplicitas, prisca Fides nuda Veritas sanctissimæ Cæli Cives ὁμηροῖσι, καὶ χήμασι καὶ βαδισμοῖσι καλαὶ καὶ καθαῖς terras ferè reliquisse videntur, quibus successerunt insidiæ, simulationes ac dissimulationes, fraudes, doli, callida, calida ac canoramendacia, virulentissimæq; Calumniæ, ut, cui fidendum, diu multumq; dubitandum.

6. Quotquot autem in Christum verè credunt, iis Veracitas ac Fides aurora ῥοδοδάκτυλῳ pulchrior, atq; Vesperugine splendidior in amoribus ac delitiis est. 1. Propter autorem Deum, omnis Fidei ac Veritatis fontem, imò oceanum ac mare vastum & inexhaustum. 2. Propter mandatum Zach. 8. v. 19. Eph. 4. v. 25. 3. Propter præmia veritatis Cultoribus ac fraudis inimicis promissa. Psal. 15. v. 5.

7. Contrà verò mendacia, perfidiam, impias obsecrationes & sex-

centa

centia alia *πηνύδρια & παρδρήματα*, quæ hisce conclamatis temporibus à Diaboli & mundi spuris in singularis sapientiæ thronum collocantur, & magna devotione adorantur, sanguine viperino cautius vitant fide in Christum præditi. 1. Ob autorem, qui est ipse malignus spiritus, qui καὶ ἐξοχὴν vocatur διάβολος, à quo omnis διαβολία Conf. Gen. 3. v. 1. & 4. 3. Reg. 22. v. 22. Joh. 8. v. 44. 2. Propter poenam. Psal. 5. v. 6. 7. Psal. 55. v. 24. Apoc. 21. v. 8. 3. Ob ipsum naturæ ductum, τραχὺς enim, sive aspera arteria, canalis oratorius in pectore nostro cordi proximè additus est, ut intimos sensus ac motus cordis declaret. Verùm nimium, fortasse παραχορδήσας revertor ad institutum.

8. Fides 2. In sacris literis denotat singularem ac divinitus concessam virtutem, vim & efficaciam edendi miracula, quæ per naturam fieri non possunt, sed per solius Dei potentiam naturali potentiâ superiorem, vide, sis, Ps. 72. v. 18. Ps. 136. v. 4. Quæ de fide Christus potissimum loquitur Matth. 17. v. 20. Quæ fides miraculosa plerumq; conjuncta fuit cum fide justificâ, uti videre est in Prophetis & Apostolis, interdum tamen adfuit absq; fide justificâ, ut patet ex Matth. 7. v. 22. & 1. Cor. 13. v. 2.

9. 3. Fides notat habitum contemplativum in cognitione ac quiescentem, & intra intellectum se continentem, quo mens scit & credit quæ in S. Scriptura credenda revelantur. Quæ scientia in impiis litera est, non Spiritus h. e. secundum literam, rerum significativam cognoscunt quidem aliquo modo capita religionis, de iisq; disserunt, sed ea notitia in mentibus eorum non est gratiosè obsignata per Spiritum S. neq; conjuncta est cum Fiducia cordis, quæ unâ cum notitia fidem justificam constituit. Notitia enim in impiis non est ex sanctificantibus Spiritus S. donis, sed ex communibus, quæ etiam non regeneratis obtingere possunt.

10. In hoc triplici significatu fides quando sumitur non justificat, neq; illa *Fides politica*, quia opus legis est, & virtus in octavo præcepto requisita, opera autem legis omnia à Justificatione excluduntur Psal. 32. v. 2. 3. Psal. 143. v. 2. Rom. 3. v. 20. Gal. 2. v. 16. & præterea jam debita est Rom. 8. v. 12. & imperfecta. Neq; ista *miraculosa fides* justificat, si separata est à Justificâ, ut patet ex th. 8. Neq; hæc *historica fides* justificat quia communis est. 1. hypocritis. 2. In Spiritum Sanctum peccantibus, agnitam veritatem contra conscientiam abjicientibus & pertinaciter impugnantibus ac desperantibus. 3. Ipsi Diabolis Jacob. 2. v. 9.

11. Quartò deniq; *Fides* in sacra scriptura significat fiduciam firmam, immotamq; ac planè divinam (quæ habitus est voluntatis, & habitum intellectus præsupponit) à Deo Patre, Filio ac Spiritu S. per Verbum & Sacramenta in cordibus hominum excitata, qua homo peccator post peccatorum multitudinem & magnitudinem, maledictionemq; & intolerabilem Dei adversus peccata iram ex lege agnitam, cognitaq; ex Evangelij doctrina, Dei gratia peccatum exuberante, & inexhaustâ ejusdem misericordiâ apprehendit Christum peccata mundi tollentem, in quo subsistit & acquiescit unicè, certissimamq; spem gratis obtinendæ remissionis peccatorum ac æternæ vitæ collocat.

12. Hæc *Fides* *justifica* dicitur ἐμφαπκώπεις ἰ θάρρος *Match. 9. v. 2.* ἰάροσ τέκνον. ἀφώνταί σοι αἱ ἀμαρτίαις. Ad quæ verba Lutherus θεολογῶται & utitur Dominus verbo emphaticotero & magnifico; *Getzühne / unversager / unerschrecken.* Chemnitius in Harmonia ait: verbo θάρρος & lucta & confirmatio fidei in paralytico describitur.

13. 2. Πληροφρέα *Col. 2. v. 2. Ebr. 6. v. 11.* Qua homo fidelis q. plenius ventis fertur; nullo obstaculo, nullis minis, nullis tormentis, nullisq; illecebris detentus impeditur, sed & Diaboli & mundi persecutiones, corruptaq; naturæ judicia, imò legis ac propriæ conscientię accusationes pertumpit, & ad Christum properat.

14. 3. Παρηγοία *1. Tim. 3. v. 13. Ebr. 3. v. 6. c. 4. v. 16.* Qua homo in Dei conspectum accedit, & coram eo cordis sui desideria effundit confidenter, misericordiam & gloriam & opportunum auxilium invenit.

14. 4. Ὡπώρασις *Ebr. 3. v. 14. c. 11. v. 1.* Fiducia, quæ de absentibus & nondum existentibus & invisibilibus tam certa est, ac si Ὡπώρασις eorum jam coram adesset. Unde August. ep. 85. ad consentium: Habet fides oculos suos, quibus videt verum esse, quod nondum videt. Hisce fidei oculis homo fidelis per præsentis vitæ miseras in alterius vitæ sempiternæ gloriam introspicit.

16. 5. Ἐλεγχ *Ebr. 11. v. 1. quia* in mysteriis loco argumenti, persuasionis ac demonstrationis est, Diaboli mundi & carnis suggestiones ac objectiones refutant. 6. περιέωμαι τῆς πίστεως firmamentum, undique firma soliditas *Col. 2. v. 5.*

17. 7. Σφραγίς *Joh. 3. v. 33. ὁ λαβὼν χειρὶ τὴν μαρτυρίαν, ἐσφραγίσει, ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν.* Ad quæ verba Doctissimus Chemn:

de

de Ecclesiâ orthodoxâ optimè meritis: πῶς φεγγίζειν tribuitur Deo & credentibus: In justificatione enim fit pactum bonæ conscientiæ coram Deo, ut conscientia certò statuere possit, se Deum habere propitium gratis propter Christum Mediatorem: Hoc pactum Deus ex una parte obsignat verbo, sacramentis & Spiritu S: Fides verò ex altera parte pactum illud in concientia obsignat, quod velit in Dei veritate & promissis per Filium acquiescere.

18. Fides hæc justifica præsupponit fidem historicam Esa. 53. v. 11. Luc. 2. v. 77. quæ major esset debet in docente quàm in discente: Ecclesiæ enim doctores non debent esse, ἀμαθεῖς καὶ ἀσήρευτοι σβεβλῆντες τις γραφάς, SS. Scripturæ tortores, sed docti cordati & prudentes ejusdem tractatores, σύνεσιν, διάκρισιν καὶ δύναμιν ἐρμηνευτικὴν habentes.

19. Fides igitur implicita, qua ignorans laicus credit, quod Ecclesia credit, quæ & Carbonaria dici solet, quod Carbonarius quidem hac fidei confessione Satanam fugaverit, non fides, sed rudis buconum inscitia & inexcusabilis ignorantia est, Justus enim sua fide vivet Hab. 2. v. 5. Et Paulus vult ἕκαστον ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ πλεονομαρεῖσθαι Rom. 14. v. 5. Et ab uno quoq; fideli requiritur, ut possit dicere ex verâ fide: Christus dilexit ME, & tradidit semetipsum pro ME Gal. 2. v. 20. Conf. 2. Tim. 4. v. 7.

20. Laudabile sanè & maxime pium igitur institutum Ecclesiæ, quod novitii κατηχέμενοι undecimo vel duodecimo ætatis anno fidei suæ confessionem edant, & non, nisi explorato in pietatis doctrinæ profectu, ad Cœnæ Dominicæ communionem admittantur.

21. Causa Efficiens Principalis Fidei Justificæ est Deus Pater, Filius & Spiritus S. *gratiosè inhabitans*, intellectum illuminans, ut agnoscat, & voluntatem movens, ut confidat & acquiescat in Dei misericordia peccatū exuberante, in merito Christi & promissionibus divinis. Conf. Joh. 6, v. 29. Eph. 2. v. 8. Phil. 2, v. 13. 2. Thes. 3. v. 3. Eph. 3. v. 17. Qui serior vult, ut omnes ad fidem adducantur Act. 17. v. 31. 1. Tim. 2. v. 4. Patri tribuitur Matth. 7. v. 11. Luc. 11. v. 13. Jacob. 1. v. 16. Filio Ebr. 2. v. 2. Spiritui S. 1. Cor. 12. v. 3. & 9. qui etiam dicitur Spiritus fidei. 2. Cor. 4. v. 13.

22. Instrumenta, per quæ fides justifica gignitur, confirmatur, conservatur, augetur, roboratur sunt 1. Verbum Dei. Esa. 55. v. 3. Joh. 20. v. 31. Rom. 1. v. 16. c. 10. v. 18. c. 15. v. 4. 1. Thes. 2, v. 13. 1. Cor. 2. v. 5. 2. Tim. 3. v. 16. 1. Pet. 1. v. 23. Jacob. 1. v. 18.

23. Quod

23. Quod verbum tum demum excitat & confirmat fidem, quando non tantum est sonus in labiis, tinnitus in auribus, sed quando tanquam pretiosissimum *καμήλιον* omni argento ac auro pretiosius apprehenditur & retinetur in corde honesto ac bono Luc. 8. v. 15. Quando Deus ipse corda aperit. Actor 16. v. 14. dat incrementum. 1. Cor. 3. v. 6. & 7.

24. Unde Filij Ecclesiæ dicuntur *θεοδιδάκται* Ef. 54. v. 13. Conf. Jer. 31. v. 33. Joh. 3. v. 27. 1 Joh. 2. v. 26. 27. Ubi Apostolus scribit: Non necesse habetis, ut quisquam doceat vos sed ipsa unctio docet vos de omnibus, ubi per *ῥῆσιν* intelligitur Spiritus S. Conf. Joh. 6. v. 45. Quibus in locis S. S. Scriptura non agit de scientia & singulari dono alios docendi, non omnibus Christianis communi, quod Apostolus à Doctore Ecclesiæ requirit Tit. 1. v. 9. 2. Tim. 2. 15. quo de dono agit idem Apostolus. 1. Cor. 12. v. 8. Sed agit in ejusmodi locis S. S. Scriptura de vera Dei agnitione Dei & fide omnibus Christianis necessariis, & hoc vult dicere, naturalem hominem per rationem & suam sapientiam Dei verba intelligere non posse, sed necesse esse, Spiritum S. corda illuminare & docere, qui docet & illuminat non absq; mediis sed *per Verbum*. Quando itaq; sacra legimus & meditamur, vel ad pedes doctorum sedemus, eosq; audimus, & iis credimus, revera nos Deo sistimus & de salute æterna dicentem audimus, unde Verbi divini ministri dicuntur Dei *συνεργοί* 1. Cor. 3. v. 9. Quosq; Deus hoc dignatur honore, ut dicat, illos servare eos quos ipse servat, usus illorum ministerio. Rom. 11. v. 14. 1. Cor. 9. v. 22. 1. Tim. 4. v. 16. Jacobi 5. v. 20.

25. 2. Baptismus. Gal. 3 v. 27. Quicumq; baptizati sunt, Christum induerunt h. e. participes facti sunt omnium beneficiorum Christi. Conf. Eph. 5. v. 26. Tit. 3. v. 5. Matth. 18. v. 6. Marc. 10. v. 13. & seqq.

26. Ex quibus constat, infantes quoq; in baptismo donari verâ, actuali, vivifica & iustificata fide, quæ constat noticiâ, assensu, & fiducia per operationem occultam & nobis incognitam, quæ infantium fides actualis dicitur non tam respectu externarum operationum, quàm internarum fidei propriarum, quæ ipsi Deo conspicuæ, cujus oculis *πάντα γινώμενα καὶ τετραχλισμένα* Ebr. 4. v. 13.

27. 3. Sacrosancta Eucharistia in confirmationem fidei instituta est, Servator enim ipse in sui commemorationem se sacramentum hoc instituere pronunciat: Hoc facite, in mei commemorationem, & Paulus ait:

ait: Quotiescunq; panem hunc ederitis, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annuntiabitis usque quo venerit. Mortis autem Domini crebra & seria commemoratione *fides*, nutritur, augetur, roboratur, in primis verò, cum talis hic ejus mortis sit commemoratio, in qua præsens sit illud ipsum corpus, quod pro nobis in mortem traditum, ipseque ille sanguis, qui pro nobis in arâ crucis effusus juxta verba institutionis.

28. Fidei Justificæ objectum *πιστιν*, proprium ac principale est Christus, totius S. S. Scripturæ nucleus, salutisq; nostræ *κύριος καὶ ἐσθράνωμα*. Jer. 23 v. 8. Joh. 3 v. 30. Act. 10 v. 43. c. 4 v. 12. Rom. 3 v. 24. Gal. 2 v. 16. & 20.

26. Versatur aliàs fides *δευτέρως* & in genere circa omnes articulos fidei symboli Apostolici, circa omnia divinitus revelata circa varias alias promissiones & beneficia tanquam minus principalia objecta, quæ tum demum sunt rata, quando fide justificâ in Christum reconciliati sumus, & quando per ea Dei gloria illustratur 2. Cor. 1 v. 20.

30. *Fides* sive fiducia in se considerata sine respectu objecti, sine respectu ad aliquid, ratione suæ virtutis & qualitatis non justificat, eatenus enim est virtus primi præcepti, ad Justificationem autem requiritur totius legis implerio Deut. 27 v. 27. Jacobi. 2 v. 10. & præterea imperfecta & jam debita est.

31. Justificat autem *fides* relate h. e. ratione objecti principalis ac primarii, qui est Christus in promissione Evangelij cum perfectissimo & absolutissimo merito obedientiæ & passionis ex misericordia oblati, quem *fides* intuetur, apprehendit, & interponit illum inter peccata nostra & iram Dei. Atq; ratione hujus objecti fides diffundit se per totum decalogum & includit 1. Totalitatem objectivam, h. e. totius legis impletionem. 2. Totalitatem subjectivam, h. e. personæ legem implentis *ἀναμάρτησιαν*, perfectionem ac innocentiam. 3. Adjunctivam, h. e. omni tempore legis observationem, qualem obedientiam lex requirit, docente ipso Legislatore Matth. 5. & qualem præstare poterit homo spiritualis, quem non impedit corpus peccati, qui homo spiritualis resurget extremo die. 1. Cor. 15 v. 44. 4. Pœnæ solutionem. Unde Paulus scripit ad Rom. 3. 25. *ἡμεῖς δὲ πρὸς θεὸν εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον*. Videri poterat, Deum non curare peccata hominum, verùm sanguis Christi per beneplacitum summi Patris effusus est *ἔνδειξις* justitiæ divinæ, h. e. satis demonstrat justitiam Dei (intellige
B
essen-

essentialem, qua ipse iustus est.) qui non dissimulat peccata nostra sed pœnas exegit in Christo, qui licet fideles non puniat ob admissa scelera punivit tamen ea in Christo. Respectu igitur Christi iustificatio non fit, gratis, Iusticiæ enim divinæ is satisfecit, unde & Redemptio per Christum facta dicitur ἀπλύτῳσις, neq; enim vi nos liberavit, ut Israelitas à Pharaone, sed persoluto precio, oblato corpore, sanguine fuso, data anima sua. At respectu nostri plane gratis iustificamur h. e. accusati in iudicio Dei absolvimur, iustiq; pronunciamur, nihil enim nos à nobis ad nostri iustificationem afferimus.

32. Fidei finis est σωτηρία 2. Tim. 3. v. 14. 1. Pet. 1. v. 9. vita æterna Joh. 20. v. 31. vita solida vita nunquam finienda, nunquam interrompenda, qualem neq; lingua fando, neq; mens, quamvis plus valeat, cogitando potest assequi Esa. 64. illa vita, ex quo omnis vita, quæ Deus est.

33. Fidei affectus est 1. Iustificatio, seu remissio peccatorum & reconciliatio cum Deo, pax & tranquillitas conscientiæ, Rom 5. v. 1. Col. 3. v. 15. Gaudium Spirituale c. 14. v. 17.

34. 2. Fides per Charitatem ενεργουμένη actuosa & efficax est, quæ Charitas à Fide iustifica separari non potest 1. Joh 3. v. 9. c. 5. v. 18. Hac ipsa autem Charitate fides iustifica non efficitur, sed noscitur, non formatur, sed operatur Gal. 5. v. 6 Joh. 13. v. 35. Quæ tamen fidelium charitas in hac vita est imperfecta propter legem peccati, h. e. inclinationem & impetum ad peccandum impellentem in carne h. e. in natura nondum plenè renovata hærentem. Rom. 7. v. 24 propter ἐντελέσει τὴν ἀμαρτίαν Ebr. 12. v. 1. propter eam, quæ ex carne est, maculatam tunicam Jud. v. 23.

35. 3. Fidei effectus est abolitio Corporis peccati Rom 6 v. 6. Ubi peccatum vocatur τὸ σῶμα τῆς ἀμαρτίας, quo innuitur non substantia, sed magnitudo peccati, quod monstrum intus habemus, quo homo sæpè gravius ac perniciosius intrinsecus vastatur, quàm cuiusvis hostis immanitate extrinsecus, cui si homo fræna laxat & sibi nihilominus Dei favorem falso promittit, tunc illa vana imaginatio & falsa persuasio cum verbo Dei pugnans dicitur fides mortua & hypocritica Jacob. 2.

36. 4. Benè præparata fidelium pectora vincunt etiam vel ineptientis, vel insanientis & imasummis miscens, vel securi & ἰσὺς καὶ εὐδοντι similis mundimalitiam, eamq; illustri patientia & constantia tolerant, uti videre est in priscis ac bene confirmatis heroibus,

Christi

Christi constantibus athletic & quadratis martyribus, qui uni Christo salutis petrae innixi delicias, opes, *δύσηνον δοξάριον*, & alia huiusmodi genis splendida ac pretiosa pericula herbae solstitiali *ὀλιγοχρόνιος καὶ ραδίας ἀπανθῶν* valde similia vel susque deque, vel plane nullo loco habuerunt, quae alioquin *πᾶ ἐπίγεια φρονεῖντες* navibus atque quadrigis petunt atque parant, parata *χερσίν τε ποσσίν τε καὶ σθένει, καὶ ὁδῶσι, καὶ ὄνυσσι καὶ πύσση μηχανῇ φυλάττειν*. Hac, inquam, fideles non anxie curarunt, sed elegerunt potius pressuras, & poenas & lacrymas in mundo, saevissimosque *Φαλαρισμὸς* & cruciatus, dirissimaque supplicia Fide superarunt conf. 1. Joh. 5. v. 4. 5. & Ebr. 11. inque rebus vere stabilibus & firmis felicitatis suae fundamenta posuerunt, in aeternis nimirum, ad quas non hominum improbitas, nec infortunium ullum penetrare potest. Ita *ἔδεν ἀπίετα τῶν ἐμεινόντων ἀνδρὸς διβεβηκέναι* inquit Gregorius primum Nazianzenus deinde Constantinopolitanus Episcopus.

37. 5. Fides vincit ipsorum malignorum spirituum nequitiam & astutiam Eph. 6. v. 16. 1. Pet. 5. v. 9. Quos Deus violenter non impedit, nec coercet, quin tentent & suggerant, nec violenter homines abstrahit, quin consentiant & sequantur, quia in verbo offendit, quid velit, nimirum ut illis nequissimis tentatoribus, qui nihil sic agunt, quam ut non credatur in Deum, nec ad Mediatorem, à quo solvuntur opera eorum credendo veniatur Augustin ad Vitalem Episcopum Carth. ep. 107. resistamus verbo Veritatis, fide, precibus, sobrietate ac Vigilantia, quae omnia non ex nostris naturalibus, sed solis donatis viribus promanant. Ita *γεννηθεὶς ἐκ τῆς θεῆς τηρεῖ ἑαυτὸν, καὶ ὁ πηγὸς ἐκ ἀπίετα αὐτοῦ*. 1. Joh. 5. v. 18.

38. Fides in aliquibus major & robustior est, ut in Abrahamo omnium fidelium Patre Gen. 22. v. 12. & seqq. Rom. 4. v. 18. & seqq. & Ebr. 11. v. 17. Centurione Matth. 8. v. 10. Muliere Cananæa Matth. 15. v. 28.

39. In quibusdam vero minor & infirmior Luc. 17. v. 5. Quae fidei infirmitas interdum in noticia deprehenditur Rom. 14. v. 1. & seqq. interdum vero in fiducia Marc. 9. v. 24. quae fiducia infirma aequè est virtus Dei ac fides robustior, & impetrat quoque remissionem peccatorum, & iustitiam Dei: iustificat enim Fides non *πινητικῶς*, sed *ὀργανικῶς*, non ratione meatu, sed mediis, quia Dei beneplacito constituta ut sola esset instrumentum obti-

obtinendæ salutis. Tota enim Fidei vis consistit in apprehensione, non in actione, non in operatione, sive effectione propriâ conf. Ef. 42. v. 3. 2. Cor. 12. v. 9.

40. Hæc tenebrima fidei scintillula prudenter ac sollicitè fovenda, sensim ac leniter sufflenda, sapienter confirmanda, & doctè corroboranda, non verò importunè suffocanda aut extinguenda.

41. Fides interdum ut fax ardentissima splendet, interdum verò li-
no fumiganti similis est, unde fideles non semper sunt eodem modo af-
fecti, interdum triumphant contra Diabolum, mundum & omnes infe-
rorum portas, interdum verò ex profundis clamant, ex gravi metu con-
demnationis propter peccata, qui metus talis & tantus est, ut videantur
jam jam absorptum atq; suffocatum iri, ut videre est in Davide, cui e-
tiam Spiritus S. maximam Psalmorum partem inter lacrymas & suspiria
dictavit.

42. Quicquid autem dubitationum seu trepidationum in ejusmodi
gravissimis tentationibus occurrit, non ad fidei naturam, sed ad carnis
infirmam pertinet.

43. Distinguendum itaq; est inter dubitationes infidelium, qui cum
dubitationibus non luctantur, sed suis ipsorum propriis ac vanis cogi-
tationibus indulgent, de quibus Jacobus c. 1. v. 7. Et inter dubitationes in-
firmorum fidelium, qui cum iis luctantur ac emergunt.

44. In Petri abnegatione, Judæ prodicione, Thomæ incredulitate,
reliquorumq; discipulorum fuga ac infidelitate animadvertimus quid
renatis pariter ac electis in hac vita contingere possit. conf. Rom. 8. v. 12.
Gal. 5. v. 19. & 20. 21. Eph. 5. v. 5.

45. Cum igitur ex credente fieri potest non credens, hortatur Paulus,
ut cum timore ac tremore salutem operemur Phil. 2. v. 12 Conf. Rom. 11.
v. 12. 1. Cor. 10. v. 12. 1. Pet. 1. v. 18. Quibus dictis S. Scriptura fidem non
concutit, sed securitatem excutit, neq; enim absolutam, sed conditiona-
tam ac limitatam certitudinem ac perseverantiam statuimus.

46. Quilibet homo de sua ipsius fide certus esse potest. 1. Cor. 2. v.
21. 12. 2. Cor. 13. v. 5. Spiritus S. enim eo ipso quo facit nos credere, fert te-
stimonium & confestatur quod nos per gratiam Dei filij simus facti Conf.
1. Joh. 5. v. 10. Unde etiam August: epist. 112. ad Paulinam: Homo videt
cogitationem suam, voluntatem suam, videt ipsam fidem suam, quæ se
credere sine cunctatione respondet.

47. In extrema autem lucta & tentatione, quando mens obruitur pavore iræ Dei, tum in tali consternatione infirmissimus vix ac ne vix quidem suam fidem videre potest, unde Lutherus in præfatione germanica ante Apocalypsin ferè in fine: *Es ist ein Christe auch wol ihm selbst verborgen / daß er seine Heiligkeit vnd Tugend nicht siehet / sondern eitel Unzugend siehet er an sich.*

48. De alterius autem fide in hac vita adeò certi esse non possumus, ipsa enim fidei forma videri non potest in hac vita ab alio, & hypocritæ sive personati fideles suis factis & verbis fallunt & mentiuntur. Matth. 7. v. 23. 2. Cor. 11. v. 13. 14. 15. In futura autem ac beata vita videbimus etiam aliorum fidem. Conf. Malach. 3. v. 18. Matth. 25. v. 32. 2. Thes. 1. v. 6. 7.

49. Fides efficax est non tantùm dùm vivimus, sed in extrema hora mortis vires suas exerit, in discrimine maximo & periculosissimo, quando oculi nostri caligant, labia invertuntur, quando interruptis & morientibus vocibus sensum eructare conamur, quando Spiritus vitalis minuitur, corpus sensum frigore corripitur, vide *τμήμα η ἀφνεισμός ιδ.* 17. Hippocratis Coi, quando stragula attrahimus, floccos carpinus & omne humanum auxilium nos deficit, quando omnis boni Vastator & malefaciendi archidux omnes vires suas explicat, omnes *μεθοδείας* ac versutias nervos intendit ad perdendos nos penitus. Joh. 14. v. 3. Eph. 6. v. 10. & seqq. Extendit se igitur fides usq; ad mortem, resurrectionem & vitam venturi seculi. Conf. 1. Cor. 1. v. 7. 8. 1. Cor. 13. v. 13. 1. Cor. 15. v. 29. Phil. 1. v. 6. Eph. 4. v. 30. Apoc. 2. v. 25. Rom. 8. v. 35. & seqq. 1. Pet. 1. v. 5. 6. 7. 8. Unde *πίσις* dicitur *καλή ἀσφαλισθήκη* quam Spiritus S. custodit usq; in diem Christi 2. Tim. 1. v. 12. 13. 14.

50. Quemadmodum Spiritus S. illuminat intellectum & movet voluntatem credentium per *Fidem*: Ita contra Diabolus operatur in filiis incredulitatis Eph. 2. v. 3. Excæcat mentes infidelium 2. Cor. 4. v. 4. eosq; laqueis suis ligat ad voluntatem suam. 2. Tim. 2. v. 25. ideoq; dicitur Princeps hujus mundi Joh. 14. v. 30. Deus hujus mundi 2. Cor. 4. v. 4. Quia infideles majorem mundi partem constituunt.

51. Hinc constat quantis in periculis fideles in hac vita versentur, donec agant inter tot infideles, qui furibundi impetum in fideles faciunt, & cum ipso satana nihil intentatum relinquunt, quod ad perniciem fide-
lium faciat: verùm, licet insaniant, non tamen nisi calcaneum ferient, corpus occident, vitæ veræ, animæq; non nocebunt, at isti cum duce suo

perfecte dibellabuntur Rom. 16. v. 20. Pl. 49. v. 15. Pl. 110. v. 1. 1. Cor. 6. v. 1. & 3. In hoc potissimum fidelium solatium, quod ipsi cum suo capite, semine mulieris unum sint, paremque fortunam subeant.

52. Hac fide iustificata, de qua hactenus egimus, servati sunt, quotquot servati sunt ab exordio mundi, per eandemque servabuntur: quotquot servabuntur usque ad finem mundi, Deus enim ἀμετάβλητος & semper sui similis est conf. Ebr. 13. v. 8. & Apoc. 13. v. 8. Agnus mactatus ab origine mundi, intellige, in aeterno Dei consilio, in divina promissione, in revelatione Evangelij, & in sacrificiis tanquam typis: Totum enim sacerdotium Leviticum à Mose descriptum una cum omnibus sacrificiis & ceremoniis nihil aliud est, quam Evangelica concio typica de Christo, ejusque unico sacrificio ac beneficijs. conf. totam Epist. ad Ebr. praesertim v. 15 c. 9. Unde Augustinus in Epist. 157. ad Optatum, ubi disserit de origine animae: In his maximè fides Christiana consistit: neminem nasci ex Adamo, nisi vinculo delicti & damnationis obstrictum, neminemque inde liberari, nisi renascendo per Christum, quod tam inconcussè tenere debemus, ut sciamus, qui hoc negaverit, nullo modo ad Christi fidem, & ad eam quae per Christum datur, gratiam pertinere.

53. Hinc Fides recta dicitur, Catholica non tantum quia per omnia tempora Matth. 16. v. 18. Verum etiam per omnia mundi climata se extendit conf. Gen. 22. v. 18. Pl. 2. v. 8. Pl. 22. v. 28. Pl. 144. v. 13. Unde Augustin. Ubique timetur Deus & laudatur ibi est Ecclesia Christi, ac per consequens Fides in Christum; & Urbanus Rhegius in suo Catechismo Generoso quondam puero Ottoni Fürster dicato inquit: Es sollen an allen örten in der gangen Welt Christen gefunden werden / nicht allein vnter dem Pappst.

54. Nemo ad fidem cogendus vi, ferro & igne, potestati enim Ecclesiasticae commissum non ferrum sed verbum, quae nec sumat ea, quae sunt potestatis politicae Matth. 26 v. 52. Et arma militiae Ecclesiasticae non sunt carnalia sed δυνατα τῷ θεῷ valida Deo, hoc est, à Deo, sive divinitus. His armis expugnanda corda hominum, ut se Christo dedant conf. Rom. 1. v. 16. 1. Thess. 1. v. 5. Apoc. 1. v. 16. Ethaec potestas Ecclesiastica dependet à verbo Dei & verbo inferior est, docentes enim in Ecclesia habent auctoritatem per verbum restrictam & ad verbum alligatam.

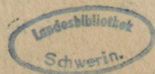
55. Rectè Cassiodorus: Quando Deus mundum peculiari modo voluit punire, populus ejus fuit parvissimus. Maximam etiam fidelium
pau-

paucitatem fore in extremodie prælagit ipsa Veritas Luc. 18. v. 8. verum Filius hominis cum venerit, an reperturus est *fidem* in terra? Quæ tamen verba non intelligenda sunt, ac si Christus nullam omnino fidem in subito, illustri ac glorioso illo adventu reperturus sit, sed raros fideles. Poræ enim inferorum, vitia, hæreses & persecutiones contrâ Ecclesiam nunquam prævalebunt Matth. 16. v. 18.

56. Fideles Deus sæpè variè ac mirabili modo ducit, vulnerat, percutit, ac sanat, mortificat, ac vivificat, deducit ad inferos, & reducit, interdum incidere eos permittit, in præsentissima vitæ discrimina, cumq; iisdem descendit in carcerem, in lacum rugientium leonum, in fornacem ignis ardentis, conciliatq; favorem in carcere, concludit ora leonum in lacu, in fornace ignis proprietatem impedit, ne urat, & reducit suos fideles famulos subito *ὡς ἀπὸ μηχανῆς*, eosq; coronat etiam in hac vita honore & gloriâ, ut ostendat suam maiestatem, & edat specimen futuræ gloriæ.

57. Interdum verò Deos suos fideles finit tradi ignominia, ac dirissimis suppliciis. Prophetæ, Apostoli & Martyres nonne fuerunt amici Dei & Christi ejus? Nonne autem morti addicti? Nonne spectaculum facti mundo & angelis (intellige malis) & hominibus? Nonne veluti *καθάρματα* mundi facti? *Καὶ περισήμκτα* omnium? 1. Cor. 4. v. 9. 13. 2. Cor. 4. v. 8. & seqq.

58. Et, ut tempori nos accommodemus, recolimus nuper memoriam infantum Bethlemiticorum ab Herode M. occisorum, cum Christus infans necandus quæreretur, qui dicuntur innocentes, quia sine iusta causa occisi sunt, quosq; in honore martyrum receptos commendat Ecclesia. Vid. Aug: Ep. 28. ad Hieronymum, ubi disputat de animæ immortalitate. Hi infantes fidem conceperant per Circumcisionem, ludunt vel in fasciis, manibus, pedibusq; gestiunt, linguis atq; ocellis ad blandiuntur, aut ubera matrum sugunt, aut in sinu dormituriunt, vel matribus blandè arrident, vel, qui paulò firmiores sunt, pede certo figunt humum & gestiunt paribus colludere, nuces & arundinem tractant, aut equum ex baculo factum ducunt in gyrum nihil mali suspicantes animi simplices. Quid sit? Ecce pessimus ac impurissimus parricida Herodes M. mittit satellites nefarios, sicarios immanes, qui in fantes istos crudeliter trucidant, quod Deus fieri permittit, cujus semitæ benignitas ac fides

fides sunt Ps 25. Hæc videt Deus, cujus oculi sunt mundi, qui respicere ad iniquitatem non possunt. Habac. i. v. 13. O judicia Dei inpercrutabilia & vias ejus inperuestigabiles! Hic subsisto, & Deo gratias ago pro donis Ecclesiæ concessis, eundemq; precor, ut fideles suos ubicunq; illi vel eminent, vel hac miserrima Ecclesiæ facie, quæ quotidie fit miserior, latent afflictionibus mirum in modum cooperti, conservet, confirmet, corroboret, & consolatione sua divina identidem consoletur, & firmi. ma spe rerum invisibilium ac æternarum in glorioso adventu Redemptoris nostri unici venturarum sustentet. Et, si tempora etiamnum futura sunt, oro & obsecro ut Germaniæ agonizantis, animamq; ferè agentis *ἐπέμνα* Clementissimè velit restaurare, nec concedere, ut blasphemorum latronum stabulum fiat, sed augustissimi imperij & sanctissimæ religionis sedes sit & maneat per Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, Regem nostrum æternum, ac sacerdotem verè summum ac ultimum, cui honor & Gloria in Æternum, Amen.

Ad

Præstantissimum & Doctissimum

Dn. M. HENRICUM WROCCIIUM,
de Fide Justificante publicè disputantem.

EX sacris, WROCCI, quæ sit via vera salutis,

Atq; salutiferam vimq; fidemq; doces.

Sola Fides salvat, quæ Christum ritèprehendit,

Qui didicit Christo fidere salvus erit.

Fide Deo fidus, mortali fidito cautè.

Fallunt mortales: fidus ubiq; Deus.

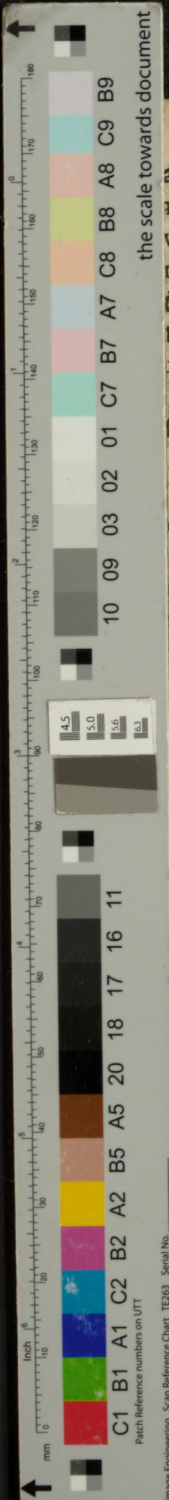
Confusus CHRISTO, nunquam confusus abibis,

Sed, licet intereant omnia, Salvus eris.

Scrib.

Henricus Rahne/ J.D.
& Prof.

autem lucta & tentatione, quando mens obruitur
in tali consternatione infirmissimus vix ac ne vix
videre potest, unde Lutherus in præfatione german-
icæ in fine: Es ist ein Christe auch wol ihm selbst
ine Heiligkeit vnd Tugend nicht siehet / sondern et-
er an sich.

item fide in hac vita adeo certi esse non possumus,
videri non potest in hac vita ab alio, & hypocritæ
suis factis & verbis fallunt & mentiuntur. Matth. 7.
15. In futura autem ac beata vita videbimus etiam
Malach. 3 v. 18. Matth. 25. v. 32. 2. Thes. 1. v. 6. 7.

est non tantum dum vivimus, sed in extrema hora
t, in discrimine maximo & periculosissimo, quan-
t, labia invertuntur, quando interruptis & mori-
m eructare conamur, quando Spiritus vitalis mi-
frigore corripitur, vide τμήμα η ἀφνειοσύνης ιδ.
oi, quando stragula attrahimus, floccos carpinus
uxilium nos deficit, quando omnis boni Vastator
idux omnes vires suas explicat, omnes μεθοδείας
endit ad perdendos nos penitus. Joh 14. v. 3. Eph. 6.
t seigitur fides usq; ad mortem, resurrectionem &
Conf. 1 Cor. 1. v. 7. 8. 1 Cor. 13. v. 13. 1. Cor. 15. v. 29.

Apoc. 2 v. 25. Rom. 8. v. 35. & seqq. 1. Pet. 1. v. 5. 6. 7. 8.
ἀλλ' ὡς κραταιώθημεν quam Spiritus S. custodit usq;
1. 1. v. 12. 13. 14.

um Spiritus S. illuminat intellectum & movet vo-
per *Fidem*: Ita contra Diabolus operatur in filiis
3. Excæcat mentes infidelium 2. Cor. 4. v. 4. eosq;
luntatem suam. 2. Tim. 2. v. 25. ideoq; dicitur Prin-
14. v. 30. Deus hujus mundi 2. Cor. 4. v. 4. Quia
ndi partem constituunt.

quantis in periculis fideles in hac vita versentur,
infideles, qui furibundi impetum in fideles faciunt,
il intentatum relinquunt, quod ad perniciem fide-
licet insaniant, non tamen nisi calcaneum ferient,
veræ, animæq; non nocebunt, at isti cum duce suo

B 3

perfe-